

Landschapsbeheer Groningen

2	Rolpalen in ere restaureren
4	Slingertuinen
5	De boom in met de Knotbrigade
6	De Groningse Veenkoloniën

8	Flora en fauna: Mastjaren
9	Herstel houtsingels in het Westerkwartier
10	Op stap: Het Westeremder Ommetje
11	Natuurrijke slaperdijken Groningen

Leefbaarheidsprogramma's Kansrijk Groningen

Onder de noemer *Kansrijk Groningen* werken verschillende overheden en organisaties in allerlei programma's aan de leefbaarheid in Groningen. Deze programma's komen voort uit het akkoord 'Herstel van vertrouwen, vertrouwen op herstel' en gelden voor de gemeenten in het aardbevingsgebied. Landschapsbeheer Groningen voert het programma *Dorpsvisies en Landschap* uit. Dit programma biedt mogelijkheden voor dorpen en dorpsbewoners om hun woonomgeving te verrijken. U leest hier meer over de projecten.

Rolpalen in ere restaureren

Rolpalen, ook wel rollepalen of jaagpalen, stammen uit de tijd dat schepen bij tegenwind of windstijle door middel van een jaaglijn werden voortgetrokken. Wanneer de eigenaar van een schip voldoende vermogend was, werd de schuit door een bemanningslid met een paard voortgetrokken, bij een krappe financiële situatie was het nogal eens de schippersvrouw die 'in de lijn' liep. Rolpalen stonden in de bochten van trekvaarten om ervoor te zorgen dat het schip de bocht kon maken zonder tegen de wal te botsen.

In het verleden was het gebruikelijk om goederen over het water te verplaatsen met behulp van trekschuiten. Een van de bemanningsleden, meestal snikjong genoemd, liep (met een paard) over het trekpad langs de vaart. Langs oude trekvaarten en kanalen zijn de rolpalen nog wel eens te zien. Hoewel rolpalen nergens zo goed bewaard zijn gebleven als in Groningen, dreigt een groot aantal van de palen door verval te verdwijnen. Behoud en restauratie van rolpalen en kennis hierover dragen bij aan de zichtbaarheid van deze kenmerkende landschapselementen.

De rolpaal bestaat uit een verticale paal van ijzer of hout, meestal in beton in de grond verankerd. Aan de kant van het vaarwater bevindt zich aan de boven- en onderzijde van de paal een bevestigingspunt. Daartussen zit een draaibare rol van hout of metaal rondom een as. Aan de bovenzijde

en onderzijde van de rolpaal zijn meestal ijzeren geleidingsbeugels gemonteerd, soms voorzien van een sierlijke krul. De geleidingsbeugels moesten voorkomen dat de jaaglijn van de rolpaal afliep.

In de provincie Groningen staan de meeste rolpalen, 27 stuks. Vrijwilligers van het Noordelijk Scheepvaartmuseum hebben deze rolpalen

geïnventariseerd en gekeken welke palen in aanmerking komen voor een opknabbeurt. Landschapsbeheer Groningen heeft samen met het Noordelijk Scheepvaartmuseum uiteindelijk de twee rolpalen in Feerwerd geselecteerd voor restauratie. Deze twee rolpalen stammen uit de tweede helft van de 19e eeuw. Ze werden geplaatst aan het jaagpad in de bocht van het Oldehoofsch Kanaal. Ze zijn identiek aan elkaar en vanaf de grond circa 250 cm hoog.

In 1967 werden de overbodig geworden rolpalen verwijderd en opgeslagen in een gemeenteloods. In 1974 werden ze echter weer teruggeplaatst omdat ze werden beschouwd als een blijvende herinnering aan het verleden. De rolpalen werden in 1998 als rijksmonument in het monumentenregister ingeschreven. Ze worden beschouwd als van algemeen cultuurhistorisch belang; als herinnering aan de bloeiende trekvaart, vanwege de hoge mate van gaafheid, de ruimtelijke-visuele en functionele relatie met het kanaal en vanwege de redelijke mate van zeldzaamheid in de provincie Groningen.

Landschapsbeheer Groningen gaat beide palen in ere herstellen, met maximaal behoud van de historische/bestaande materialen en kleuren. De restauratie van de rolpalen is onderdeel van het leefbaarheidsprogramma Dorpsvisies en Landschap van Kansrijk Groningen. Dit programma heeft tot doel het behouden en versterken van het landschap. Onder het onderdeel Lijnen in het Landschap vallen ook de cultuurhistorische elementen, zoals deze rolpalen. Gemeente Westerkwartier, die de eigenaar is van de rolpalen, heeft het mede mogelijk gemaakt dat de rolpalen nog eind dit jaar gerestaureerd kunnen worden.

Slingertuinen Schatten van het Groningse cultuurlandschap

'Slingertoenen' zo noemen Groningers tuinen met kronkelende paden en waterpartijen. Het zijn de schatten van het Groningse cultuurlandschap. De Engelse landschapstijl was mode tussen 1850 en 1910 toen het de graanboeren voor de wind ging. In de afgelopen jaren zijn veel van deze romantische tuinen bij boerderijen en villa's hersteld.

In de provincie Groningen zijn de slingertuinen vooral te vinden in een brede strook langs de Waddenkust. Vaak bij monumentale boerderijen. Met name in het Oldambt kennen ze een bijzonder rijk verleden; het zijn voornamelijk herenboeren op de klei die vanaf 1850 profiteren van hoge graanprijzen. Zij bouwen riante woonhuizen en laten de tuin naar de laatste mode aanleggen.

De tuinen kenmerken zich door slingerende paden, hoogteverschillen, onregelmatig gevormde waterpartijen, solitaire monumentale bomen, boomgroepen en bloeiende bloem- en heesterperken.

De slingertuinen hebben onverwachte doorkijkjes en de gevel van de boerderij weerspiegelt in het water en lijkt daardoor vanaf de straat nog voornamer.

Ooit als statussymbool aangelegd, versoberen de meeste slingertuinen halverwege de twintigste eeuw. Doelmatigheid en gemak zijn sleutelwoorden. Een bewerkelijke tuin past niet meer in het plaatje. Toch blijft tuinieren door de jaren heen een liefhebberij van veel boerinnen. Zij spelen in op trends en leggen borders, pergola's en sfeerhoekjes aan.

Aan het eind van de twintigste eeuw groeit de belangstelling voor cultuurhistorie en streekeigenheid. Nieuwe bewoners beginnen met de restauratie van hun aan de agrarische bestemming onttrokken boerderij. Jonge boeren volgen het voorbeeld. De tuin is terug als visitekaartje van bedrijf, dorp en streek.

Behouden en bezichtigen

Om deze waardevolle tuinen te behouden, is Landschapsbeheer Groningen al sinds 1999 bezig met het herstellen en behouden van slingertuinen. De herstellende tuinen zijn allemaal te zien vanaf de openbare weg en een aantal tuinen is (op afspraak) voor publiek te bezoeken.

Heeft of had u een slingertuin en wilt u deze graag herstellen? Stuur een mail naar Bert Kruidhof, projectleider: b.kruidhof@landschapsbeheergroningen.nl

De boom in met de Knotbrigade

Werken op de mooiste plekjes in de provincie

Knotwilgen horen bij het Groningse cultuurlandschap. Het zijn bij uitstek gebruiksbomen. Van de takken worden manden gevlochten en uit het hout worden klompen gemaakt. Minstens zo belangrijk is dat ze ook voor veel dieren onmisbaar zijn. Insecten en vogels vinden rust en voedsel in knotbomen. Ook grassen, mossen, struiken en paddenstoelen vinden een goede voedingsbodem in vermolmde delen van oude knotbomen. En wist u dat een rij knotbomen vaak een verbindingsroute vormt voor onder andere de vleermuis? Om deze functies te behouden is goed onderhoud van de bomen erg belangrijk. De Knotbrigade van Landschapsbeheer Groningen knot de bomen met veel enthousiasme en deskundigheid.

De Knotbrigade van Landschapsbeheer Groningen is actief in de gemeenten Loppersum en Delfzijl. Ieder jaar worden zo'n 250 bomen geknot. De Knotbrigade gaat tijdens het knotseizoen - van medio november tot en met medio maart - het veld in. Dat doen ze in principe één keer per week op maandag. De brigade bestaat uit vijf vrijwilligers die zelfstandig aan de slag gaan. Vaak wordt er op prachtige locaties geknot, waar je als niet-vrijwilliger niet snel komt. Zo combineren de knotters het nuttige met het aangename.

Nieuwe leden gezocht

De Knotbrigade van Landschapsbeheer Groningen is op zoek naar nieuwe leden. We zoeken vrijwilligers die houden van werken in de natuur, niet bang zijn voor een fysieke uitdaging en die de boom in durven. Door de goede begeleiding in het veld is ervaring of kennis van knotten niet per se nodig. De brigadeleden helpen je op weg en leren je de fijne kneepjes van het vak op het gebied van knotten. Uiteraard vraagt het wel enig uithoudingsvermogen en moet je goed kunnen samenwerken.

Wilt u meer weten over of lid worden van de Knotbrigade, stuur dan een mail naar Adri Rosenboom: a.rosenboom@landschapsbeheergroningen.nl.

De kaarsrechte wegen, kanalen en wijken van de Veenkoloniën

De Groningse Veenkoloniën vormen een uniek gebied.

De structuur van de systematische ontginning is nog altijd goed zichtbaar aan de strakke lijnen van de veenkoloniale wijken. Deze lijnen lopen veelal door tot in de groene lintdorpen.

De Veenkoloniën hebben een interessante geschiedenis, die nog duidelijk zichtbaar is in het landschap. Eeuwenlang is het een groot ontoegankelijk hoogveenmoeras geweest, het Boertangermoeras. In de 17e en 18e eeuw is het gebied systematisch ontgonnen waarbij turf werd gewonnen. Er werden lange hoofdkanalen gegraven met loodrecht daarop wijken. De waterwegen dienden eerst voor de ontwatering van het veen, daarna voor het vervoer van het turf en nog later voor afvoer van landbouwproducten. Er moest een enorme inspanning geleverd worden, alles met de hand, om al dit graafwerk uit te voeren. Dit heeft geleid tot een uniek landschap dat niet verloren mag gaan.

Open ruimten

De Veenkoloniën worden gekarakteriseerd door grote, open ruimten, kanalen en wijken, begrensd door langgestrekte lintbebouwing en kaarsrechte wegen. Het gebied ligt in het zuidoosten van de provincie Groningen. Het omvat de voormalige gemeente Hoogezand-Sappe-

meer, de gemeenten Veendam, Pekela en Stadskanaal en een deel van de voormalige gemeenten Menterwolde en Vlagtwedde. Het waren koloniën van de stad Groningen.

Langs de kanalen staan boerderijen op regelmatige afstand van elkaar met daartussen op sommige plaatsen niet-agrarische bebouwing of sluizen. Veel boerderijen zijn oud, sommige dateren van voor 1800. Naast het Oldambtster boerderijtype komt een ouder, specifiek Veenkoloniale variant voor, waarbij het voorhuis aan een of beide zijden is voorzien van een krimp. Het zijraam in de krimp zorgt voor goed zicht over het kanaal.

De bebouwing reflecteert de bloeiperioden van verschillende bedrijfstakken van de afgelopen 400 jaar: de vervening, de scheepvaart, de akkerbouw en de industrie. Bruggen en sluizen vormen duidelijke herkenningspunten in deze regio.

Meer informatie over deze en de andere regio's is te lezen op kwaliteitsgidsgroningen.nl.

Behoud en herstel van het veenkoloniale landschap

Landschapsbeheer Groningen werkt aan het behoud en herstel van het veenkoloniale landschap in het project 'Bescherming wijkenstelsel Wildervank-West'.

Aan de keukentafel in Wildervank bespreken initiatiefnemer Waling Meijer en deelnemend agrariër Gerrit Jan Laarman (de voortgang van) het project. Meijer is ruim 10 jaar geleden tot de ontdekking gekomen dat een wijk in de omgeving van Westerdiepsterdallen in Wildervank illegaal was gedempt. Tot aan de Raad van State toe heeft hij geprocedeerd, en met succes. Uiteindelijk is met terugwerkende

kracht een vergunning verleend voor het dempen van de wijk met als voorwaarde dat er geld beschikbaar zou komen voor compenserende maatregelen.

Vervolgens is Landschapsbeheer Groningen gevraagd de projectleiding op zich te nemen en is een projectgroep samengesteld. In deze projectgroep zijn de gemeente Veendam, waterschap Hunze en Aa's, bewoners, een agrariër en Landschapsbeheer Groningen vertegenwoordigd. Vanuit de projectgroep zijn aanvullende subsidieaanvragen gedaan bij de provincie Groningen, de gemeente Veendam, het Rabobank Coöperatiefonds en het Prins Bernhard Cultuurfonds.

Herstellen en aanplanten

Het project heeft drie doelen: herstel van gedempte wijken, landschappelijke versterking van het dorpslint en het vergroten van de biodiversiteit in het gebied. Er worden diverse maatregelen uitgevoerd

die bijdragen aan deze doelen, zoals ecologisch slootbeheer, aanleg en herstel van erfbeplanting en aanplant van struiken en bloemrijke akkerranden. Gaande het traject is gebleken dat het herstel van de wijken financieel te hoog gegrepen is, omdat veel dempingen zijn uitgevoerd met vervuilde grond.

Agrariër Laarman denkt mee in de projectgroep en voert ook maatregelen uit op zijn erf en landbouwgronden. Het project zorgt met name voor bewustwording over de unieke structuur van dit landschap. De wijken lenen zich uitstekend voor het realiseren van meer biodiversiteit. Nuttige insecten en spinnen worden aangetrokken die schadelijke insecten op landbouwgewassen bestrijden. Aan dit project doen vijf agrariërs mee. Door informatiebijeenkomsten en excursies wordt draagvlak gecreëerd en deelname vergroot bij agrariërs en inwoners om zo dit unieke landschap te herstellen en te behouden.

MAASTJAAREN

Flora en fauna

Mastjaren

Een mastjaar is een jaar waarin bomen en struiken veel meer vrucht dragen dan gemiddeld. Mast betekent in deze zin 'varkensvoer'. Er zijn dan volop eikels, beukenootjes, hazelaars enzovoorts. Dieren die van dit voedsel gebruik maken, zoals everzwijnen, hebben dan ook vaak meer nakomelingen.

Vroeger was zo'n mastjaar eens in de 9 jaar, tegenwoordig eens in de 5 à 6 jaar. De opwarming van de aarde is hier debet aan. Met dat in het achterhoofd past het mooi in de muizenrijke jaren 2014 en 2019. Veel voedsel, veel muizen, veel muizenjagers. De uilen hebben dit jaar geprofiteerd door meerdere en grotere legfels te produceren. In Bellingwolde was er zelfs een nest met 12 jongen van de kerkuil! Deze vlogen ook nog eens allemaal uit. Het kon wel eens het beste jaar ooit worden. Niet alleen de hoeveelheid maar ook het soortelijk gewicht van de muizen was aanmerkelijk hoger. Niet onbelangrijk als je vele snavels te voeden hebt.

Wellicht minder bekend is dat in de noten ook veel insecten huizen. Te vroeg gevallen noten herbergen bijvoorbeeld snuitkevers zoals de hazelnoot- en walnootboorder.

Naast zoogdieren leven ook vogels van zaden en noten. Denk aan de specht en de gaai. Deze laatste vogel verstopt ze, net als de eekhoorn, als voedselvoorraad voor de winter. Lang niet alles wordt teruggevonden en op deze manier zorgen ze voor de verspreiding van struiken en bomen.

Vroeger hield men bij het beheer van bossen rekening met mastjaren. De dunning werd dan voorafgaand aan het mastjaar gepleegd zodat daarna een spontane verjonging kon volgen. Nu worden veel zaden en noten geoogst om daarmee autochtoon materiaal op te kweken. Dit materiaal is sterker dan hetgeen in het buitenland is opgekweekt en beter bestand tegen de omstandigheden hier. De vraag naar autochtoon plantmateriaal neemt snel toe.

In de bosjes van Staatsbosbeheer waar het afgelopen jaar veel essen zijn verwijderd vanwege de essentaksterfte gaat Landschapsbeheer Groningen duizenden van deze bomen en struiken aanplanten. We planten verschillende soorten zodat de biodiversiteit gewaarborgd is. Hierdoor ontstaat ook een grotere risicospreiding ten aanzien van mogelijke nieuwe ziektebeelden. Mocht er weer een ziekte zijn intrede doen ben je niet ineens alles kwijt!

Eekhoorn

Kerkuilen in nestkast

Grote bonte specht

Herstel houtsingels in het Westerkwartier

Landschapsbeheer Groningen is geen onbekende in het Zuidelijk Westerkwartier. Sinds jaar en dag werken wij samen met gemeente, particulieren en het Agrarisch Collectief Groningen West aan het herstel en beheer van de houtsingels. De combinatie van deskundige adviseurs, goed uitgeruste machinerie en een vakkundig team veldwerk maakt Landschapsbeheer Groningen een sterke en betrouwbare partner in het gebied.

De houtsingelstructuur in het Zuidelijk Westerkwartier wordt gevormd door elzensingels en houtsingels. Het zijn langgerekte beplantingstructuren. Ze variëren in lengte en breedte en vormen een halfopen landschap, ook wel het coulissenlandschap genoemd. Dit houtsingellandschap is een van de bekendste en meest waardevolle landschapskarakteristieken van onze provincie. Het kleinschalige karakter en de combinatie van bomen en struiken maken het houtsingellandschap een waardevolle verblijfplaats voor vele vogels, kleine zoogdieren en talloze insecten.

Maar de houtsingels staan onder druk. Waar ze in het verleden werden aangelegd als veekering en geriefhout, vormen ze nu vaak een obstakel bij veranderend grondgebruik, schaalvergroting en dorpsuitbreiding-

en. De dichtheid van de houtsingelstructuur wordt daarmee aangetast en de soortenvariatie in de singels neemt af. Zo bleek ook uit onderzoek van de provincie Groningen die tussen 2010 en 2015 de kwaliteit van de singels in kaart bracht. Maar liefst 10% van de houtsingels is in die tijd verdwenen en nog eens 30% verkeerde in redelijk tot slechte staat.

Tijd voor actie

Gesteund door het Europees Landbouwfonds en de provincie Groningen gaat Landschapsbeheer Groningen aan de slag met het herstel van de slechte en verloren gegane singels. We planten nieuwe singels aan en herstellen slechte singels met nieuwe beplanting. We plaatsen rasters en geven advies over het uit te voeren beheer. De houtsingels zijn daarmee klaar voor de toekomst.

De lat ligt hoog. We hebben onszelf als doel gesteld binnen drie jaar 75 kilometer aan houtsingels te herstellen. Ambitueus? Absoluut. Maar zonder deze ambitie is het behoud van de waardevolle houtsingelstructuur in het Zuidelijke Westerkwartier erg onzeker.

Doe ook mee

Wilt u meer weten over dit project of over de mogelijkheden om een houtsingel te herstellen of aan te leggen op uw eigen terrein? Neem dan contact op met Oebele Elverdink, projectleider, e-mail o.elverdink@landschapsbeheergroningen.nl.

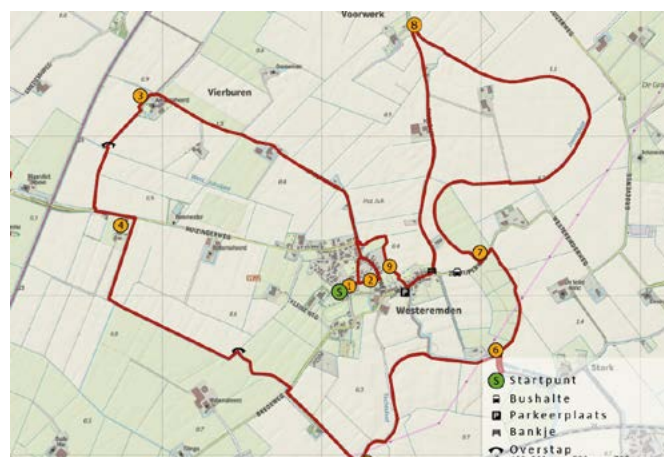

Op stap

Het Westeremder Ommetje

Struinen door de Fivelboezem

In oktober is het prachtige ommetje bij Westeremden geopend. Na ruim twee jaar voorbereidingen is het nu mogelijk om over onverharde maaipaden de verdwenen rivier de Fivel te volgen. Hoogteverschillen in het landschap, kronkelende maren en kavelpatronen verwijzen naar de oude loop van de Fivelboezem.

Tegenwoordig stromen hier nog het Westeremder Maar, de Tochtsloot en de Zeemsloot. Juist het samenspel van natuurlijke ontwikkeling en de invloed van de mens met haar bewoning op de hogere kwelderwallen, maken dit gebied landschappelijk en cultuurhistorisch waardevol.

De route start bij het dorpsplein bij het Abt Emopad. Vandaaruit loop je langs de kerk en heb je een prachtig uitzicht over de wierde. Een bezoek aan het museum van de kunstenaar Helmantel mag tijdens de wandeling niet ontbreken.

Bij het verlaten van het dorp kun je genieten van de weidse uitzichten. Via een stukje boerenlandpad loop je over de waterschapspaden rondom Westeremden. Door het plaatsen van twee mooie bruggetjes is het mogelijk om de route met droge voeten te lopen, maar houd wel rekening met het jaargetijde en trek goed schoeisel aan. Wil je de route inkorten dan kan dat via de openbare wegen die je af en toe kruist maar neem vooral de tijd om te genieten van dit bijzondere landschap!

Veel wandelplezier!

Lengte van de route: 14,3 km
Begin- en eindpunt: parkeerplaats Abt Emopad
De route is middels de bekende voetjes bewegwijzerd.

Waddenfondsproject Natuurrijke slaperdijken Groningen

Het noordelijk kustgebied kenmerkt zich door een grote weidsheid van het landschap. Beeldbepalend zijn van oudsher de opeenvolgende linies van dijken. De dijken die door verdere inpoldering landinwaarts kwamen te liggen, heten slaperdijken. Deze dijken hebben hun directe zeewerende functie verloren. Slaperdijken oefenen aantrekkingskracht uit op vogels van het Waddengebied, waaronder de blauwe kiekendief en de velduil. Door nieuwe functies voor natuur, landschap en landschapsbeleving sterker aan de oude slaperdijken te koppelen, wil het project 'Natuurrijke slaperdijken Groningen' het leefgebied van bedreigde soorten verbeteren en in een betere staat behouden.

De provincie Groningen telt maar liefst 180 kilometer oude zee- en slaperdijken. Het dijklandschap is de drager van de vergezichten die de provincie zo bijzonder maken. De slaperdijken zijn door de provincie tot beschermd landschapselement uitgeroepen vanwege hun cultuurhistorische en landschappelijke waarde. Aan deze slaperdijken is een groot deel van de ontstaansgeschiedenis van Groningen af te lezen.

Waarden en waardering

'Natuurrijke slaperdijken Groningen' is een pilotproject met twee doelstellingen. Het eerste doel is het vergroten van de landschappelijke en natuurwaarden van de slaperdijken en hun directe omgeving. Hiervan profiteert een breed scala aan struweelvogels en kritische vogelsoorten zoals blauwe kiekendief en velduil. De tweede doelstelling is het vergroten van de waardering onder bewoners en bezoekers voor de landschappelijke, cultuurhistorische en ecologische waarden van slaperdijken.

Nieuw leven in de slaperdijken

Er worden drie belangrijke maatregelen genomen. Door het aanplanten van robuuste meidoornstruwelen als natuurlijke perceel-scheiding, dwars over het dijklichaam, worden de slaperdijken weer de blikvangers van het landschap. Landschapsbeheer Groningen zal deze winter de struweelhagen aanplanten. De beleefbaarheid van het landschap wordt bevorderd door excursies te organiseren. En

daarnaast worden vrijwilligers geworven voor het onderhouden van de in totaal 24 struweelhagen.

Groei en bloei

De derde maatregel, een extensieve maai- en begrazingsbeheer op de dijken, moet leiden tot een rijker insectenleven en rust gedurende het broedseizoen. Dit beheer wordt toegepast op delen van de Middendijk en de Lauwerpolderdijk in Noord-Groningen en op dijken langs de Johannes Kerkhovenpolder en Reiderwolderpolder in Oost-Groningen.

De verwachting is dat de veldmuizenpopulatie op de slaperdijken groeit. Hierdoor komt meer voedsel beschikbaar voor muizeneters bij uitstek als blauwe kiekendief, velduil en ruigpootbuisard. Het voedselaanbod wordt nog vergroot doordat boeren vogelakkers aanleggen langs de dijken: optimaal foerageergebied voor deze roofvogels. Wat het effect is van deze maatregelen wordt nauwgezet gevolgd door onderzoekers van Grauwe Kiekendief-Kenniscentrum Akkervogels.

De pilot start in 2020 en duurt drie jaar. In dit project werken Landschapsbeheer Groningen, Grauwe Kiekendief-Kenniscentrum Akkervogels en Vogelbescherming Nederland samen. Het project wordt financieel gesteund door het Waddenfonds, Tides Foundation en Bettie Wiegman Fonds. Meer weten? Mail Oike Vlaanderen, projectleider, o.vlaanderen@landschapsbeheergroningen.nl.

Blauwe kiekendief

Velduil

Terugblik Natuurwerkdag 2019

Vrijwilligers zetten zich in voor het landschap van Groningen

Ruim 800 deelnemers in de provincie staken zaterdag 2 november de handen uit de mouwen tijdens de 19de editie van de Natuurwerkdag. Op 36 zeer verschillende locaties gingen jong en oud, samen met vrienden, familie, burens en dorpsbewoners aan de slag in het Groningse landschap. Een mooie groene traditie op de eerste zaterdag van november.

De Natuurwerkdag is inmiddels in Nederland een begrip op de eerste zaterdag van november. Duizenden vrijwilligers geven samen met diverse groene organisaties een belangrijke impuls aan het landschap. Zagen, snoeien, knotten, zeisen: werkzaamheden die erop gericht zijn het landschap aantrekkelijker en leefbaarder te maken voor mens en dier.

Wethouder Harmannus Blok van gemeente Het Hogeland gaf samen met bestuursvoorzitter Albert Ro-

denboog van Landschapsbeheer Groningen het startschot in Zuidwolde. Daar zijn 23.000 bloembollen uitgezet en gepoot ten behoeve van de biodiversiteit. Biodiversiteit was het thema van dit jaar.

Van stad tot ommeland werden de handen uit de mouwen gestoken. Er werden takkenrillen gemaakt, zodat egels, muizen en kleine vogels zich in de wintermaanden kunnen verschuilen. Terreinen zijn verrijkt met insectenhotels, waar het hele jaar door gebruik van wordt gemaakt en vele bosranden zijn weer gesnoeid en onderhouden.

De Natuurwerkdag is mede mogelijk gemaakt door de Nationale Postcode Loterij en is een initiatief van LandschappenNL. In de provincie Groningen neemt Landschapsbeheer Groningen de organisatie voor haar rekening.

Colofon

Nieuwsbrief 26e jaargang
nummer 3/2019
ISSN 1388-0861

Uitgave

Landschapsbeheer Groningen
Roderwolderdijk 60, 9744 TH Groningen
(050) 534 51 99
info@landschapsbeheergroningen.nl

Redactie

Denise van Lieshout, Karin Sjoukes
André Eijkenaar, Anne Chardon

Fotografie

Landschapsbeheer Groningen
Beeldbank Groningen
Noordelijk Scheepvaartmuseum

Vormgeving

Create ID - Sandra Jonge Poerink

Ontvang je de nieuwsbrief voortaan liever digitaal? Mail dan je gegevens naar
info@landschapsbeheergroningen.nl.

